

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวาระหนึ่งเพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยรัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษา ดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อย ต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 มี 6 ยุทธศาสตร์ชาติ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของประเทศไทยไว้ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มีเป้าหมายที่สำคัญ คือ คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 และประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมเป็นการลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ โดยเฉพาะสำหรับผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เน้นการสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพที่เป็นมาตรฐานเสมอกัน โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารและยากจนและกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ การจัดให้มีมาตรการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การสนับสนุนกลไกความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ เพื่อพัฒนาการศึกษาในระดับจังหวัด การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ความรู้และนวัตกรรมของคนทุกกลุ่มรวมถึงระบบการติดตามสนับสนุนและประเมินผล เพื่อสร้างหลักประกันสิทธิในการศึกษาที่มีคุณภาพของประชาชน ดังนั้นคนไทยควรได้รับโอกาสในการพัฒนาให้เป็นคนดี คนเก่ง มีวินัย คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมและมีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ สามารถ “รู้ รับ ปรับ ใช้” เทคโนโลยีใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง

สามารถเข้าถึงบริการพื้นฐานระบบสวัสดิการและกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีใครถูกทิ้งไว้ข้างหลัง อนึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 หมวดที่ 3 มาตรา 24 ข้อที่ 5 ได้มีส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและนักเรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ และมาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยาน วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียง และมีประสิทธิภาพ พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติแนวทางการจัดการศึกษาเอาไว้ในมาตรา 12 ให้กระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา จัดการศึกษาเป็นพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์สังคม การสื่อสาร การเรียนรู้หรือมีร่างกายพิการ ทูพลภาพ เด็กซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาสหรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการศึกษาภาคบังคับด้วยรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม รวมทั้งการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดตามความจำเป็นเพื่อประกัน โอกาสและความเสมอภาคในการได้รับการศึกษาภาคบังคับ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ที่ได้กำหนดแนวทางเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นกรอบการพัฒนาการศึกษาเพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้คือ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” และมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 เป็นมาตรฐานการศึกษาขั้นต่ำที่จำเป็นของแต่ละระดับและประเภทการศึกษาในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่จะให้เกิดขึ้นกับนักเรียนทั้งในระหว่างและหลังจากสำเร็จการศึกษา (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีสถานศึกษาในสังกัด 3 ประเภท ประกอบด้วย 1) โรงเรียนเฉพาะความพิการ 2) โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ 3) ศูนย์การศึกษาพิเศษ มีนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดขับเคลื่อนการศึกษาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ที่กำหนดไว้ว่า คนพิการและเด็กด้อยโอกาส เข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม ทัวถึงและมีคุณภาพ ด้วยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน พันธกิจของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ 5 ข้อ ได้แก่ 1) เสริมสร้างโอกาส

การเข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง เสมอภาค ด้วยวิธีการและรูปแบบที่หลากหลาย

2) พัฒนาคุณภาพการศึกษาตามหลักสูตร และส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ 3) พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพและศาสตร์เฉพาะทาง 4) พัฒนาระบบสื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาให้มีคุณภาพและเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน

5) พัฒนาระบบบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน กำหนดเป้าประสงค์ 5 ข้อ ได้แก่ 1) คนพิการและเด็กด้อยโอกาส เข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมทั่วถึง ด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย 2) คนพิการและเด็กด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิต รวมถึงคุณธรรมจริยธรรม และสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพมีทักษะเฉพาะทาง ประสบการณ์ทางศาสตร์การศึกษาพิเศษ และการศึกษาสงเคราะห์ 4) ระบบสื่อ เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์มีคุณภาพและสอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการจำเป็นของนักเรียน 5) ระบบบริหารจัดการของสถานศึกษาเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลและเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน มียุทธศาสตร์และจุดเน้น 5 ข้อ ได้แก่ 1) การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาเพื่อคนพิการและผู้ด้อยโอกาส 2) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการให้บริการทางการศึกษา และการฝึกอบรมเพื่อคนพิการและผู้ด้อยโอกาสสามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น สามารถประกอบอาชีพและพึ่งตนเองได้ตามศักยภาพ 3) การพัฒนาครู ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการและผู้ด้อยโอกาส ให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องคนพิการและผู้ด้อยโอกาส สามารถบริหารจัดการ บริหารหลักสูตรและวางแผนการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) การผลิต พัฒนากระจายสื่อเทคโนโลยีการศึกษาและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการให้ทั่วถึง เพียงพอและเหมาะสมตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล 5) การประสานเครือข่ายการทำงานระหว่างหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมทั้งการระดมทรัพยากรในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการและผู้ด้อยโอกาส (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2559)

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 เป็นโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ ได้ขับเคลื่อนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส 10 ประเภท คือ 1) เด็กยากจน 2) เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพจิต 3) เด็กที่ถูกทอดทิ้ง 4) เด็กที่ถูกทำร้ายอย่างทารุณ 5) เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ 6) เด็กในชนกลุ่มน้อย 7) เด็กเร่ร่อน 8) เด็กที่ถูกบังคับให้ขายแรงงานหรือแรงงานเด็ก 9) เด็กที่อยู่ในธุรกิจบริการทางเพศหรือโสเภณีเด็ก 10) เด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ประเภทและ

การพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ยุทธศาสตร์และจุดเน้นของ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 องค์พระบรมราชูปถัมภ์แห่งมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้าง โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 ที่บ้านม่วงสร้อย ตำบลแม่เนาตึง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นประเภทโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มุ่งเน้นการสอนให้นักเรียนสามารถประกอบอาชีพการเกษตร และมีรายได้ เพื่อดำรงชีพได้เมื่อจบชั้นสูงสุดของโรงเรียน เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีเขตพื้นที่บริการ 7 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่เนาตึง ตำบลเวียงเหนือ ตำบลเวียงใต้ ตำบลทุ่งยาว ตำบลแม่ฮี้ ตำบลโป่งสา ตำบลเมืองแปง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัด เชียงใหม่ บางส่วน ปัจจุบันมีนายชยุต ขำขันมะลิ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียน ราชประชานุเคราะห์ 22 ได้บริหารงานโดยระดมความร่วมมือระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาคณะครู และบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องได้ร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาของโรงเรียน และกำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า โรงเรียน ราชประชานุเคราะห์ 22 มีระบบการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนานักเรียนอย่างเต็มศักยภาพ สร้างครู มืออาชีพ ใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภายในปีการศึกษา 2565 กำหนดพันธกิจไว้ 4 ข้อ คือ 1) พัฒนากระบวนการบริหารและจัดการให้มี คุณภาพ 2) พัฒนาคุณภาพนักเรียนเต็มตามศักยภาพ 3) พัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพใช้เทคโนโลยี ในการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ และ 4) พัฒนาสถานศึกษาเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาต่อชุมชน ตั้งเป้าประสงค์ จำนวน 5 ข้อ คือ 1) มีกระบวนการ บริหารและจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการจัดการศึกษา 2) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ในระดับสถานศึกษาที่สูงขึ้น 3) นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร สถานศึกษามีทักษะด้านดนตรี กีฬา ศิลปะ 4) นักเรียนมีทักษะการดำรงชีวิตและทักษะอาชีพตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5) ครูจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน และกำหนดกลยุทธ์ไว้จำนวน 5 ข้อ คือ 1) ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน 2) พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน 3) พัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ ของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) พัฒนาคูด้วด้านการบริหารจัดการเรียน การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ 5) บริหารจัดการโรงเรียนอย่างมีคุณภาพ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 ได้มีการดำเนินการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยในปีการศึกษา 2563 ที่ผ่านมาโรงเรียนได้มุ่งเน้นการพัฒนา นักเรียนด้านทักษะวิชาการ ด้านทักษะอาชีพ และทักษะการดำรงชีวิตให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์

พันธกิจ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ของโรงเรียน และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ยุทธศาสตร์และจุดเน้นของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จากการรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาในอนาคตตามพันธกิจของโรงเรียนข้อที่ 4 พัฒนาสถานศึกษาเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาต่อชุมชน เป้าประสงค์ข้อที่ 4 นักเรียนมีทักษะการดำรงชีวิตและทักษะอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กลยุทธ์ของสถานศึกษาข้อที่ 3 พัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เอกลักษณะของโรงเรียน คือ สิ่งแวดล้อมงามเด่น เน้นทักษะอาชีพ โดยโรงเรียนต้องพัฒนาฐานการเรียนรู้อาชีพของโรงเรียน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านอาชีพที่หลากหลายให้กับนักเรียน และจุดที่ควรพัฒนาข้อที่ 5 ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนหาประสบการณ์นอกห้องเรียนเพื่อฝึกทักษะทางสังคม ทักษะอาชีพ ทักษะทางภาษาในชีวิตจริง แต่อย่างไรก็ตามจากการประชุมผู้ปกครองของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 เมื่อสิ้นปีการศึกษา 2563 พบว่ากระบวนการเรียนรู้ ที่ผ่านมามีในปีการศึกษา 2563 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 ได้จัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยผ่านการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอน แต่ยังไม่บรรลุไปตามวัตถุประสงค์และมีข้อเสนอแนะให้มีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเพิ่มขึ้น โดยให้ใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด เน้นการจัดการเรียนรู้ทักษะอาชีพที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในประจำวันและควรเชิญปราชญ์ชาวบ้าน มาร่วมกับคณะครูในการจัดการเรียนรู้ และแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาในอนาคต เป้าประสงค์ข้อที่ 4 ส่งเสริมนักเรียนด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยพัฒนาฐานการเรียนรู้งานอาชีพของโรงเรียน (โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 , 2563)

จากสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาในอนาคตได้กล่าวมานั้น จึงทำให้เกิดแนวคิดการแก้ไขปัญหาโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนหรือระบบนิเวศการเรียนรู้ และระบบนิเวศการเรียนรู้ มีความหมายกล่าวคือ สถาบันอุทยานแห่งการเรียนรู้ (2561) ให้ความหมายของระบบนิเวศการเรียนรู้ (Learning Ecosystem) ไว้ว่า มีความหมายที่ขยายขอบเขตมากกว่าพื้นที่โรงเรียน แต่ครอบคลุมไปถึงสถานที่ทำงาน ชุมชน ซึ่งแวดล้อมด้วยทรัพยากร ผู้คน และเทคโนโลยี ซึ่งล้วนมีส่วนในการสนับสนุนให้เกิดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ทั้งแง่บวกและแง่ลบ ในขณะที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา(2565) ให้ความหมายว่า ระบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้รอบตัวผู้เรียนที่เน้นพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ การนำเทคโนโลยีมาใช้สนับสนุนการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาที่เอื้อให้ผู้เรียนมีโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และยังมีนักวิชาการจากต่างประเทศยังให้ความหมายของระบบนิเวศการเรียนรู้ไว้

ได้แก่ Kondratova, et al. (2017) กล่าวว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ เป็นเรื่องของการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการออกแบบและพัฒนาบรรยากาศในชั้นเรียน ซึ่งครอบคลุมทั้งห้องเรียนของสถานศึกษา และพื้นที่นอกสถานศึกษา ได้แก่ ที่บ้านและสถานที่อื่น ให้สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบในขณะเดียวกัน Holgado and Penalvo. (2017) โดยมีองค์ประกอบในระบบเป็นพื้นที่ เวลา คน เนื้อหา กิจกรรมกลยุทธ์ วัฒนธรรม และมีกรนำเทคโนโลยีมาใช้หรือสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในปีถัดไป Rose Benedicts. (2018) ให้ความหมายของคำว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ว่าหมายถึง การรวมตัวกันเป็นกลุ่มของบุคคล กระบวนการ และเครื่องมือที่ใช้ถ่ายทอดบูรณาการ และสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่เรียนรู้และพัฒนาทั่วทั้งองค์กร ทุกองค์กรมีระบบนิเวศการเรียนรู้ของตน เช่นเดียวกับที่ทุกธุรกิจมีวัฒนธรรมของตน แต่ขึ้นอยู่กับว่าระบบนิเวศการเรียนรู้ นั้น ๆ ถูกสร้างขึ้นโดยความตั้งใจหรือไม่ อีกปีต่อมา Harrell, T.S. (2020) กล่าวว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ คือ แนวทางแก้ปัญหาการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเลือกวิธีการเรียนรู้ได้อย่างยืดหยุ่น แตกต่างไปจากระบบบริหารจัดการความรู้ (Learning Management Systems: LMS) แบบเดิม คือเพิ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed learning) ของผู้เรียนได้มากขึ้น และในปีเดียวกัน Jessica Spencers และคณะ (2020) กล่าวว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้คือการที่ผู้เรียน ครอบครัว ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลากหลายทั่วโลกเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างทางเลือกเพื่อให้วิธีการเรียนรู้ร่วมกันทั้งในปัจจุบันและอนาคตโดยใช้แนวคิดแบบองค์รวม (holistic approach) และภาวะความเป็นผู้นำ (leadership) ที่กล่าวมานี้เป็นความหมายของระบบนิเวศการเรียนรู้ สำหรับการศึกษาระดับสูงและทดลองใช้ได้อย่างได้ผลจากต่างประเทศ ดังนี้

Weise, M. (2020) ผู้เขียนหนังสือ Long Life Learning: Preparing for Jobs that Don't Even Exist Yet ได้กล่าวว่า การลงทุนทางการศึกษาส่วนใหญ่ในอดีตที่ทุ่มเทไปกับการศึกษาในระบบ ซึ่งยังขาดความยืดหยุ่นและไม่สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกการทำงานในอนาคต จึงเสนอว่าควรให้ความสำคัญต่อผู้ที่เรียนไปด้วยทำงานไปด้วย (Working Learner) มากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุผลว่า จะมีส่วนช่วยลดภาระและความกดดันด้านค่าใช้จ่ายให้กับผู้เรียน ทั้งยังเป็น การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งมีคุณค่ามากกว่าการเรียนในตำราแต่เพียงอย่างเดียว การปรับปรุงระบบนิเวศการเรียนรู้ที่จะช่วยให้คนรุ่นใหม่สามารถเผชิญหน้ากับความพลิกผันของโลกการทำงานในอนาคต ได้แก่ 1) นำทางได้ (Navigable) การเรียนรู้จากรุ่นพี่ที่ประสบความสำเร็จ ไม่ต่างอะไรกับการล่องเรือไปในความมืด ก่อนที่ผู้เรียนจะก้าวเข้าสู่โลกการทำงาน ควรได้รับข้อมูลที่ ทำให้เห็นภาพของตลาดแรงงานในปัจจุบันและอนาคต ควรมีตัวช่วยนำทางที่ดี รวมถึงควรมองเห็นถึงโอกาสและทิศทางที่ยืดหยุ่นในอนาคต 2) ช่วยสนับสนุน (Supportive) สนับสนุนให้ผู้เรียนพร้อมก้าวสู่เส้นทางการทำงานในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และปราศจากอุปสรรค

ความช่วยเหลือด้านอาชีพควรมีความรอบด้าน เช่น การให้คำปรึกษาแบบตัวต่อตัว การสนับสนุนด้านเทคโนโลยี ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าถึงพื้นที่การเรียนรู้ใหม่ๆ โดยไม่มีอุปสรรค 3) มีจุดมุ่งหมาย (Targeted) ควรได้รับการศึกษาที่ตรงตามความต้องการ เป็นการเรียนรู้ที่มีความลงตัวอย่างชัดเจนทั้งด้านทักษะ เวลา และทิศทางต่อไปในอนาคต รวมทั้งมองเห็นถึงผลตอบแทนที่คุ้มค่าของการลงทุนด้านการเรียนรู้ 4) ผสมผสาน (Integrated) ควรมีการผสมผสานรูปแบบของการเรียนรู้ไปพร้อมกับการทำงาน 5) โปร่งใส (Transparent) การปรับกระบวนการจ้างงานให้โปร่งใส เปิดเผย และยุติธรรมต่อผู้หางานทุกคนอย่างเท่าเทียม โดยคุณสมบัติแรกที่นายจ้างควรพิจารณาคือทักษะและความสามารถ

ขณะที่เมืองเฮลซิงกิ เมืองหลวงของฟินแลนด์ ประเทศที่ได้รับการยอมรับว่ามีคุณภาพการศึกษาที่ดีที่สุดในโลก ได้ริเริ่มโครงการ ‘Whole City’ เพื่อเปลี่ยนทุกหนทุกแห่งในเมืองให้เป็นสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ขนาดมหึมา สถานที่ต่างๆ เช่น ห้องสมุด สวนสาธารณะ ป่า สนามเด็กเล่น พิพิธภัณฑ์ โรงภาพยนตร์ ห้างสรรพสินค้า ถนน อาคารทางวัฒนธรรม และห้องสมุด เป็นสถานที่เพื่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาฟินแลนด์ตั้งแต่ปี 2016 ซึ่งยึดแนวทางการเรียนรู้แบบมีปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-based learning) สนับสนุนให้ผู้เรียนออกไปเรียนรู้นอกโรงเรียนมากขึ้น ภายใต้อคติที่ว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของผู้เรียนย่อมมีพลังและความหมายมากกว่าการเรียนรู้จากตำราหรือในห้องเรียน

สตาร์ทอัพด้านการศึกษา ‘Learn life’ ได้สังเคราะห์โมเดลระบบนิเวศการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยกระบวนการทัศน์แบบใหม่ โดยการค้นคว้ากรณีศึกษาที่ดี มากกว่า 100 ตัวอย่างจากทั่วโลก และแนวทางการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered Approaches) จำนวน 27 แนวทาง จนเกิดเป็นต้นแบบแหล่งเรียนรู้ที่เมืองบาร์เซโลนา ประเทศสเปน ทั้งศูนย์การเรียนรู้ในตัวเมือง (Urban Hub) ศูนย์การเรียนรู้ธรรมชาติ (Nature Hub) ที่อยู่นอกเมือง และการเรียนรู้ผ่านช่องทางออนไลน์ (Home Hub) ปัจจุบันมีการนำโมเดลไปขยายผลแล้วหลายแห่ง มีการตั้งเป้าหมายว่าในอีก 10 ปีข้างหน้า จะเกิดเครือข่าย Learn life กระจายในประเทศต่างๆ ทั่วโลกมากกว่าพันแห่ง

ส่วนประเทศไทย มีองค์กรด้านการศึกษาหลายแห่งให้ความสำคัญและเริ่มขับเคลื่อนเรื่องการสร้างระบบนิเวศที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ โดยมีจุดเน้นที่สอดคล้องกับพันธกิจขององค์กรนั้นๆ เช่น กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ได้ดำเนินโครงการพัฒนาครูและเด็กนอกระบบการศึกษา ร่วมกับเครือข่าย 41 แห่ง ส่งเสริมให้เยาวชนได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ เป็นการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งมุ่งแก้ปัญหาเด็กนอกระบบการศึกษายกตัวอย่าง เช่น ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก ได้ร่วมมือกับสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน มหาวิทยาลัย

เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตปราจีนบุรี และกลุ่มสหภาพแรงงาน จัดกิจกรรมสอนขายของออนไลน์และการเป็นผู้ประกอบการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,2565)

ดังนั้นโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จึงเห็นว่าระบบนิเวศการเรียนรู้เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ดีจึงได้ใช้รูปแบบการพัฒนากระบวนนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 ขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาในการสร้างโอกาส สร้างทักษะอาชีพที่หลากหลาย สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพครูและนักเรียนสู่มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างยั่งยืนต่อไป

คำถามของการศึกษา

1. สภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นอย่างไร
2. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนากระบวนนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นอย่างไร
3. ผลการใช้และหาประสิทธิภาพผลรูปแบบการพัฒนากระบวนนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นอย่างไร
4. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนากระบวนนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนากระบวนนิเวศเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการพัฒนาระบบนิเวศเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนากระบวนนิเวศเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน
3. เพื่อใช้และหาประสิทธิภาพผลรูปแบบการพัฒนากระบวนนิเวศเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน
โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ความสำคัญของการศึกษา

1. ได้ข้อมูลสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้
เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน
เพื่อนำไปใช้พัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้
อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญและเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้มี
ประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

2. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีรูปแบบการพัฒนาระบบ
นิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22
จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพในการเรียนรู้และ
เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียน

3. โรงเรียนอื่นๆที่สนใจสามารถนำรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อ
ส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่เน้นทักษะอาชีพโดย
เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาตามขั้นตอนการศึกษา 4 ขั้นตอน
ดังนี้

**ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการพัฒนาระบบนิเวศ
การเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22
จังหวัดแม่ฮ่องสอน**

การศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้
เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน
แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

**ตอนที่ 1.1 ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการพัฒนาระบบนิเวศ
เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน**

1.1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

สภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Hearing)

1.1.2 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนทั้งสิ้น 580 คน ประกอบด้วย

1) ผู้บริหารสถานศึกษา	จำนวน	4 คน
2) ครู	จำนวน	40 คน
3) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	จำนวน	13 คน (ไม่นับรวมผู้อำนวยการสถานศึกษาและตัวแทนครู)
4) ผู้ปกครองนักเรียน	จำนวน	523 คน

1.1.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ข้อมูลสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการพัฒนาระบบนิเวศเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตอนที่ 1.2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

แนวทางการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยการนำข้อมูลที่ได้จากตอนที่ 1.1 มากำหนดเป็นประเด็นในการศึกษาดูงานสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) และสัมภาษณ์ผู้ทรงวุฒิ

1.2.2 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล ได้แก่ สถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) และผู้ทรงคุณวุฒิได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย

1) สถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) เกี่ยวกับการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีผลงานเป็นที่ปรากฏ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 3 แห่ง

2) ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้และประสบการณ์ ซึ่งมีผลงานเป็นที่ปรากฏ และได้รับการยอมรับเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา การพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ การส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน จำนวน 2 คน

1.2.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

แนวทางการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การสร้างรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 2.1 ยกร่างรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

2.1.2 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนทั้งสิ้น 10 คน ประกอบด้วย

1) ผู้บริหารสถานศึกษา	จำนวน 4 คน
2) ครู	จำนวน 6 คน

2.1.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ร่างรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตอนที่ 2.2 ตรวจสอบร่างรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของร่างรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยใช้ประมุขสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

2.2.2 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล ได้แก่ นักวิชาการและอาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนทั้งสิ้น 9 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 นักวิชาการและอาจารย์มหาวิทยาลัยโดยเลือกจากผู้สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอกและมีผลงานเป็นที่ปรากฏ จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาวิธยมศึกษาชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารการศึกษาที่มีตำแหน่งเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และผู้อำนวยการกลุ่ม จำนวน 3 คน

2.2.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ขั้นตอนที่ 3 การใช้และหาประสิทธิผลรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

3.1.1 การดำเนินงานตามองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3.1.2 การหาประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3.2 ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูนักเรียน ประชาชนชาวบ้าน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย

3.2.1 ประชากร จำนวน 581 คน ได้แก่

1) ผู้บริหารสถานศึกษา	จำนวน 4 คน
2) ครู	จำนวน 40 คน
3) ประชาชนชาวบ้าน	จำนวน 14 คน
4) นักเรียน	จำนวน 523 คน

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 234 คน

ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ประชาชนชาวบ้าน นักเรียน โดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan ได้มาโดยวิธีการแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำนวน 234 คน ได้แก่

1) ผู้บริหารสถานศึกษา	จำนวน 4 คน
2) ครู	จำนวน 40 คน
3) ประชาชนชาวบ้าน	จำนวน 14 คน
4) นักเรียน	จำนวน 176 คน

3.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

3.3.1 ผลของการใช้รูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการส่งเสริม การมีทักษะอาชีพของนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3.3.2 ประสิทธิภาพรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย

1) ด้านครูผู้สอน

- ความสามารถของครูผู้สอนในการดำเนินเพื่อพัฒนานักเรียนตามรูปแบบ การพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุ เคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

- ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2) ด้านนักเรียน

- การสะท้อนผลการเรียนรู้ของนักเรียน

- ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการ เรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การประเมินรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีรายละเอียดดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การประเมินความเป็นประโยชน์และความพึงพอใจของรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยใช้การตอบแบบสอบถาม

4.2 ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ราษฎรชาวบ้าน นักเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 ประชากร จำนวน 581 คน ได้แก่

1) ผู้บริหารสถานศึกษา	จำนวน 4 คน
2) ครู	จำนวน 40 คน
3) ราษฎรชาวบ้าน	จำนวน 14 คน
4) นักเรียน	จำนวน 523 คน

4.2.2 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 234 คน ได้แก่

ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ราษฎรชาวบ้าน นักเรียน โดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan ได้มาโดยวิธีการแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำนวน 234 คน ได้แก่

1) ผู้บริหารสถานศึกษา	จำนวน 4 คน
2) ครู	จำนวน 40 คน
3) ราษฎรชาวบ้าน	จำนวน 14 คน
4) นักเรียน	จำนวน 176 คน

4.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ความเป็นประโยชน์และความพึงพอใจของรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการพัฒนากระบวนนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน หมายถึง กระบวนการบริหารงานที่แสดงถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในการจัดการศึกษาตามรูปแบบการพัฒนากระบวนนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ หมายถึง แนวคิดหลักของการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนและนักเรียนเพื่อให้นักเรียนสร้างทักษะการเรียนรู้ตามศักยภาพของนักเรียน

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ หมายถึง จุดมุ่งหมายของการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ ได้แก่ 1) เพื่อพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ให้เกิดความพร้อมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย 2) ส่งเสริมให้ครูผู้สอนนำระบบนิเวศการเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และ 3) เพื่อให้นักเรียนพัฒนาทักษะอาชีพให้สอดคล้องกับศักยภาพของนักเรียนและผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการดำเนินงาน หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ 1) จุดประกายความคิด (Empathize) 2) การวางแผน (Plan) 3) การสร้างทีมทำงาน (Team work) 4) การดำเนินการ (Performance) 5) นิเทศ ติดตาม (Follow up) และ 6) การวัดผลและประเมินผล (Evaluate)

องค์ประกอบที่ 4 ผลลัพธ์ หมายถึง ผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) ความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาตนเองตามศักยภาพและความสนใจของนักเรียน 3) ความสามารถในทักษะอาชีพของนักเรียน 4) ความพึงพอใจของนักเรียนในการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ

องค์ประกอบที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำรูปแบบไปใช้ ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบายที่ชัดเจน และสนับสนุนการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมทักษะอาชีพอย่างต่อเนื่อง และ 2) ครูผู้สอนพร้อมปรับแนวคิดใหม่เพื่อนำระบบนิเวศการเรียนรู้มาใช้กับนักเรียนอย่างจริงจัง

2. ประสิทธิผลรูปแบบการพัฒนากระบวนนิเวศเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน หมายถึง ผลการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนากระบวนนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย

ด้านครู ได้แก่

- 1) ความสามารถของครูในการดำเนินตามรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- 2) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ด้านนักเรียน ได้แก่

- 1) การสะท้อนผลการเรียนรู้ของนักเรียน
- 2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4. ความเหมาะสมของรูปแบบฯ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน ด้านหลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการดำเนินงาน ผลลัพธ์ และเงื่อนไขความสำเร็จ มีความสอดคล้อง ถูกต้องตามหลักวิชาการ ทฤษฎีการบริหาร เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในทางการจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

5. ความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการนำรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน ไปใช้โดยมีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงเหมาะสมกับสภาพบริบท ยอมรับ และนำไปปฏิบัติได้

6. ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และปราชญ์ชาวบ้าน ที่มีต่อการนำรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน ไปใช้แล้วทำให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น

7. ความพึงพอใจของรูปแบบฯ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และปราชญ์ชาวบ้านที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

8. **ผู้เชี่ยวชาญ** หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ ประสบการณ์ในการบริหารและการจัดการศึกษาในสถานศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ

9. **ผู้บริหารสถานศึกษา** หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษา และ รองผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

10. **ครู** หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

11. **คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน** หมายถึง คณะบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

12. **ผู้ปกครองนักเรียน** หมายถึง บิดาหรือมารดาหรือญาติพี่น้องหรือผู้ปกครองที่ทำหน้าที่ดูแล เอาใจใส่ รับผิดชอบนักเรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

13. **นักเรียน** หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

14. **ปราชญ์ชาวบ้าน** หมายถึง ผู้มีความรู้ ความสามารถด้านอาชีพในชุมชนท้องถิ่นอำเภอป่าใจ จังหวัดแม่ฮ่องสอน